

Alþingi
Erindi nr. P 135/2169
komudagur 11.4.2008

Félag umhverfisfræðinga á Íslandi
Sólvallagötu 74, 101 Reykjavík

Reykjavík 9. apríl 2008

Nefndasvið Alþingis
Umhverfisnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Málefni: Umsögn um 52. mál, tillögu til þingsályktunar um óháð áhættumat vegna Urriðafossvirkjunar, Holtavirkjunar og Hvammsvirkjunar í Þjórsá.

Félag umhverfisfræðinga á Íslandi (FUMÍ) hefur fengið til umsagnar tillögu til þingsályktunar um óháð áhættumat vegna Urriðafossvirkjunar, Holtavirkjunar og Hvammsvirkjunar í Þjórsá. Umsögn stjórnar félagsins fer hér á eftir.

Stjórn FUMÍ telur mikilvægt að í umfjöllun um tillöguna sé ljóst við hvað er átt með hugtakinu áhættumat (e. risk assessment). Eins og kemur fram í úrskurði umhverfisráðherra um stjórnarsýslukæru vegna úrskurðar Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum vegna fyrirhugaðra virkjana í Þjórsá frá 27. apríl 2004 þá hafa mörk um viðunandi áhættu vegna jarðskjálfta ekki verið lögfest í íslenskum rétti en þar er jafnframt vísað til laga nr. 49/1997 um varnir gegn snjóflóðum og skriðuföllum og 11. gr. reglugerðar nr. 505/2000 um hættumat vegna ofanflóða, flokkun og nýtingu hættusvæða og gerð bráðabirgðahættumats. Ástæða væri til að vísa til þessa reglna í greinargerð með tillögunni svo ljóst sé við hvað er átt.

Stjórn FUMÍ bendir á að í greinargerð með tillögunni kemur fram að áhættumat sé nauðsynlegur hluti umhverfismats skv. 9. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000. Í 9. gr. segir „Í skýrslunni (frummatsskýrslu) skal tilgreina þau áhrif, uppsöfnuð og samvirk, bein og óbein, sem fyrirhuguð framkvæmd og starfsemi sem henni fylgir kunna að hafa á umhverfi og samspil einstakra þátta í umhverfinu“. Þannig er ekki tilgreint í lögnum með beinum hætti að gera eigi áhættumat og því síður er það hugtak skilgreint í lögnum. Stjórn FUMÍ telur ástæðu til að kveðið verði skýrar á um það í lögum um mat á umhverfisáhrifum að áhættumat geti verið nauðsynlegt þar sem framkvæmd skapar hugsanlega hættu fyrir byggð, samfélag eða vistkerfi, og hugtakið skilgreint. Það myndi einnig tryggja að áhættumat fari í gegnum sama rýniferli og aðrir umhverfisþættir.

Skv. 4. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum er það hlutverk Skipulagsstofnunar að annast eftirlit með framkvæmd laganna og veita leiðbeiningar samkvæmt þeim. Samkvæmt 10. gr. laganna skal stofnunin meta hvort frummatsskýrsla uppfylli þær kröfur sem gerðar eru í lögnum og leita umsagnar leyfisveitenda og annarra aðila eftir því sem við á. Skipulagsstofnun og umsagnaraðilar eiga því að annast gæðaeftirlit á mati á

umhverfisáhrifum. Hér er bent á að í úrskurði Skipulagsstofnunar um þær framkvæmdir sem hér um ræðir er ekki farið fram á áhættumat, en það var hins vegar gert í fyrirnefndum úrskurði ráðherra.

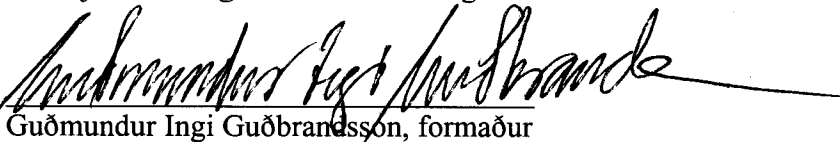
Það er afar mikilvægt að lög og reglur séu þannig úr garði gerð að ríkar skyldur séu lagðar á þá sem hyggja á umfangsmiklar framkvæmdir að sýna fram á hver áhrif af þeim kunni að vera og að meginreglan sé sú að náttúran njóti vafans. Einnig er mikilvægt að gerð sé sú krafa á framkvæmdaraðila að hann leiti eftir bestu fánlegu þekkingu og tækni til að minnka áhrif framkvæmda.

Það er einnig á ábyrgð fjárveitingarvaldsins að þær opinberu stofnanir sem gefa álit og umsagnir um framkvæmdir hafi nægilega fjárhagslega burði til að fjalla faglega og ítarlega um þær framkvæmdir sem ráðgert er að ráðast í. Slíkt á að tryggja að fullnægjandi rýni fari fram á gæðum þeirra rannsókna sem gerðar eru á áhrifum framkvæmda á umhverfi og ætti það einnig að gilda fyrir áhættumat, þegar slíkt er unnið.

Það er mat stjórnar FUMÍ að við mat á umhverfisáhrifum, og við áhættumat vegna framkvæmda, séu fengnir til verks sérfræðingar sem hafi til þess faglega þekkingu og færni. Það gildir um alla umhverfisþætti og ætti að vera hagsmunamál framkvæmdaraðila að faglega sé staðið að slíku mati. Í þingsályktunartillögu þeirri sem hér er til umsagnar er lagt til að óháð áhættumat fari fram vegna fyrirhugaðra ofangreindra virkjana í Þjórsá. Það er mat stjórnar FUMÍ að til þess að gæta megi sem ítrasta hlutleysis við áhættumat sé almennt ekki æskilegt að slíkt mat sé unnið af sömu aðilum og koma að framkvæmd, eftirliti og hönnun verks. Það gefur auga leið að óæskilegt er að aðili gagnrýni eigin verk. Auk þess þarf að hafa í huga að framkvæmdaraðili vinnur þetta áhættumat skv. úrskurði umhverfisráðherra vegna mats á umhverfisáhrifum framkvæmdanna frá 27. apríl 2004 og ekki virðist með neinum hætti tryggt að sérstök rýni á því áhættumati muni fara fram.

Stjórn FUMÍ lýsir sig fylgjandi þeirri tillögu til þingsályktunar sem hér er lögð fram. Að öðrum kosti er sett fram sú tillaga að það áhættumat sem nú er unnið að af hálfu framkvæmdaraðila fari í gegnum rýni óháðra og þar til bærra sérfræðinga.

F.h. stjórnar Félags umhverfisfræðinga á Íslandi

Guðmundur Ingi Guðbrandsson, formaður